

ՊԱՐԳԵՒԱՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱԿԵԴՈՆԻ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Արևելեան պատգամատուն (Levant Herald) այս առթիւ կը գրէ հետեւել յօդուածը, յ17 յուլիսի :

« Վենետեան Մխիթարեանց վարժարանի մէջ ի 14 յուլիսի կատարուեցաւ պարզեալ բաղումն : Վարժարանին բարձրագիտակ պարտէզը զարդարուած յոյժ վայելչապէս և բազմաթիւ գորգերով, լի էր խուռն և մեծարոյ չանդիսականօք :

« Գերերջանիկ տէր Ազարեան պատրիարք մտաւ ի պարտէզն ի ձայն Համիտիէ քայլերգին՝ զոր կը գեղեցիկն աշակերտք՝ ճարտար առաջնորդութեամբ իրենց Տարտալիա ուսուցչին : Գերերջանիկ տեսնուց կը հետեւէին մեծ . հ. Մանուէլ Քաջունի, Մուրատեան վարժարանին ընդհանուր գործակալ, մեծ . հ. Ազոստինոս, մխիթարեան մեծաւոր, և այլ շատ առաջնորդք : Յատուկ աթոռոյ վերայ բազմած էր վսեմ . տէր Եսաստ, որ կը ներկայացնէր ընդհանուր ուսմանց նախարարը :

« Աշակերտներէն Հ. Գեւորգեան, Ա. Ունճեան, Մ. Պասմանեան և Մկրեան կարդացին ճառեր, զրուած այնպիսի ոճով մի՛ որ լաւ ապագայ կը խոստանայ : Ա. Ունճեան, Հ. Գեւորգեան և Զ. Եսայեան գովելի հանդիսացան, առաջինը թատերական մի ճշմարիտ հանճարով, երկրորդն մի յոյժ յաջող մեներգութեամբ (solo), և չորրորդն իբր արուեստագէտ մի, դաշնակի վերայ երաժշտութեան ուսուցչի հետ քառաձեռն նուագելով երկու կտորներ : Երրորդիսուց ուսուցչի՞ր՝ դաշնակի և երգի ուսուցման լաւ կերպ մ'ունի : Տարտալիա՝ պարերգական (orchestral) երաժշտութեան ուսուցչին իբր

աշակերտաց նուագել տուաւ երեք գեղեցիկ կտորներ, որք եռանկյազին ծափահարուեցան :

« Հուկ յետոյ կարգը շքադրամոց բաշխման եկաւ : Արժանաւորագոյն աշակերտաց համար պատրաստուած էին 5 ոսկեղէն և 15 արծաթեայ շքադրամք, որք կը կրէին միաբանութեան նշանքը և այս վերնագիրը, Էրօնք, Վաստակ, Գերերջանիկ Ազարեան պատրիարք անձամբ կախեց զանոնք՝ Ս. Ղազիկեան, Հ. Գեւորգեան, Զ. Եսայեան և Բ. Յոհաննիսեան աշակերտաց կրծից վերայ : ապա ընծայեց թեգանեաց համար զոյգ մի ոսկեղէն ճարմանդ Մ. Ղազիկեանին, և փոքրագոյն ոսկեղէն գնդաճեղ մի՝ Գ. Մանուէլեան աշակերտին : Մխիթարեանց ընդհանրական արքա հայր՝ տէր Իգնատիոս Կիրեղեան՝ այս առթիւ հանճեր էր զրկել երկու գեղեցիկ հատորներ Բագրատունոյն բանաստեղծութեանց, որք վիճակեցան Յ. Մխիսեանին և Մ. Պասմանեան աշակերտաց : Ընդհանուր գործակալն հ. Մ. Քաջունի իւր կողմանէ նուիրեց մի գեղեցիկ կաղամար Ն. Զարբեան աշակերտին, և կարկնի տուփ մի՛ Ե. Պոլատեանի : Այս աշակերտք զովեցան վարժարանի տեսչէն՝ մեծ . հ. Մեսրոպ Սահակեանէ : Պատանիք լաւ նիւր ստացած էին աշխատութեան և վարուց մասին : Ի վերջ այս զարոցական հանդիսին՝ պէսպէս զովարար աղանդիքը մատուցան հրաւիրեց :

« Այս վարժարան նշանաւոր վիճակ մ'ունի և արժանաւոր է խրախուսի : Մեծ . հ. Մեսրոպ Մհկ.՝ ճշմարտապէս նուիրած է գիւր անձն անոր բարոյն . և թէ մի մխիթարութիւն ունի նա, և օրում միայն կը նկրտի,

որպէս կարծենք, ստուգիւ արժանաւոր ան-
 ձինք ընծայելուն մէջ է ո :

Արեւելեան ազդարարը (Moniteur Oriental) ես կը գրէ ի 16 յուլիսի :

« ... Բոլոր հանդիսականաց վերայ տիրող
 ընդհանուր ազդեցութիւնը չեմ կարող աւելի
 լաւ բացատրել՝ բայց եթէ ըսելով, ամենայն
 ակնածութեան արժանի է : Քառորդ մի դա-
 բու մէջ, յորմէ հետէ հաստատուած է այս
 վարժարան, անդադար զարգացեր է և յա-
 աջադիմեր :

« Անցեալ տարւոյ արդիւնքը քաջալերիչ
 են : մանաւանդ ի մասին գիտութեանց և օ-
 տար լեզուաց : Զարմացանք հաճութեամբ

հանդերձ այն դիրութեան վերայ՝ որով այդ
 պատանիք իրենց խորհրդները կը պարզէին ոչ
 միայն զաղդերէն, այլ և գերմաներէն և անգ-
 ղերէն լեզուաւ : ...

« Միով բանիւ՝ այս դպրոցական հանգէս
 մեզ և բոլոր հանդիսականաց թողուց գեղե-
 ցիկ յիշատակ մի, և զայս համոզումն՝ թէ
 Քաղկեդոնի Մխիթարեան վարժարանի ունե-
 ցած յարաճուն սքանչելի համբաւն՝ ամենայն
 մասամբ արդար է : Նա և ստոյգ է, թէ
 Մխիթարեան վարժարան կը գործածէ՝ ուսուց-
 ման պոռաբին արուեստի մէջ վարժ արտա-
 թին ընտիր ուսուցիչներ, յորս նշանաւորք են
 տեարքն Բուլիոս Սանդղ և Թ. Ռ. Ռուքս » :

ՄՏԱՄՈՔԱՀԱՏՈՒՄՆ

ԱՐԴԷՆ իսկ հանրածանօթ է եթէ օր-
 չափ սրաշաւ կը յառաջդիմէ վիրաբուժու-
 թիւնը այս գիտական պարուս վերջերը, և թէ
 միշտի գերազանցած է քան զբժկութեան ա-
 բուեստն : Իբրեւ յառաջդիմութեան առաջին
 նշաններէն մին կը նկարագրեմք հոս ստա-
 մորահատումն (Gastrostomie), որ է պիտ-
 երեւելի Տէրիլլոնի : Կան հիւանդներ որոնց
 ստուգը (oesophage) * զանազան հիւանդու-
 թեամբ բուրբոլին կը գոցուին, կազեն կե-
 րակուր ուտել, առնուլ իրենց ամէն օրեայ
 կարեւոր սնունդը այլ անկարելի կըլլայ և ոչ
 արգանակ կրնան խմել, որով օր աւար վրայ
 սնունդ չառնելով կը պակսի իրենց արիւնը,

կը նիհարնան, ուժէ կ'իյնան, հուսկ ապա
 կը հառնին մահուան դուռը : Այսպիսի ցա-
 ւալի հանգամանաց մէջ անհրաժեշտ պէտք է
 ծակել ստամուքը և խողովալով մը հասցնել
 հոն լոյծ սննդաբար նիւթեր, ինչպէս առա-
 ջին անդամ հիւանդի մը վրայ կատարեց
 նշանաւորն Տէրիլլոն 1888ին 'ի Պարիս.
 սոյն վիրաբուժին կը բերեն հիւանդն որուն
 ստուգը գոցուած էր, և բան մը չէր կրնար
 ուտել, և ոչ երկու երեք կաթիլ ջուր խմել,
 նորա մահը մօտալուտ էր :

Քաղեւելով Տէրիլլոնի գործէն մի քանի
 ժանօթութիւնք. կը գնեմք հոս համառօտիւ
 թէ ինչպէս առաջընթաց այս հիւանդը :

* Բառ յունարէն αἰσφαγος, սիւղագարանո-
 թիւնն է, αἰσ, φαγῖս տանել, ուտել. որուն
 հայերէն ամենամօրեղ բառն է Ստուգն : Նեար-
 դային և ղնդերային զբանաձև խողովակն է որ
 կըսկսի անմիջապէս կոկորդէն (gostier) և կը
 հասնի մինչև ցլերին ստամուքաբերան, այս ցրն-
 ցուէն կամ խողովակէն կ'անցնին կերակուրը
 և կը : մտնեն ստամուքի